

Fattigdomens patologi börjar i livmodern

STAFFAN BERGSTRÖM, professor, internationell hälsa, avdelningen för internationell hälsa (IHCAR), Karolinska institutet, Stockholm staffan.bergstrom@phs.ki.se

I detta nummer av Läkartidningen lyfter Mats Målqvist och medarbetare på ett förtjänstfullt sätt fram en del av det som vi obstetriker brukar kalla »the scandal of our time«, dvs att vi har en – globalt sett – extremt hög dödlighet perinatalt och under tiden strax bortom den första levnadsmånadens slut.

Det råder bred enighet om att vi skall uppnå de s k milenniemålen. Mindre ofta talar dock om de ekonomiska konsekvenser uppnåendet av målen skulle innebära: Vi glömmar att varje millenniemål har en prislapp.

Mats Målqvists och medarbetares artikel »Miljoner nyfödda barn dör i onödan« (sidan 1206) har både en rent teknisk (orsaksinriktad) och en politisk (resursinriktad) infallsvinkel. Båda perspektiven är av stor betydelse och båda behöver diskuteras.

Den tekniska sidan är viktig för vår förståelse av de biologiska förloppen. Samtidigt får detta perspektiv inte vara specialitetsavgränsat och vertikalt; det bör vidga vyerna för orsaker som ligger utanför det pediatrika området.

Subkliniska infektioner främsta orsak

I den aktuella artikeln finns tyvärr ganska lite om det mest essentiella närområdet, dvs obstetrikern.

Sedan flera decennier är det klart att subkliniska intrauterina infektioner, diagnostiserbara som histologiska korioamnioniter och placentavaskuliter, högradigt korrelerar med tidig neonatal septikemi (early onset neonatal septicemia) och intrauterin fosterdöd.

Den patogenetiska mekanismen är fortfarande oklar. Allt talar dock för att det rör sig om ascenderande infektioner, som den gravida kvinnan förvärvat transcervikalt, även via intakta foster-

hinnor till ett icke-skyddande foster-vatten med direkt transmission till fostrets mag-tarmkanal, lungor och cirkulation.

Den yttersta konsekvensen är en intrauterin fetal sepsis med kongenital pneumoni.

Studier av leukocytinfiltration i placentan och fosterrinnor i tvillinggraviditeter visar att den fosterrhinnepol som ligger närmast inre modermunnen ofta-

re är påverkad av infiltration av leukocyter än fosterrhinna som inte ligger an mot inre modermunnen.

Dessa och liknande studier talar starkt för att subkliniska, ascenderande intrauterina infektioner (amniotic fluid infection syndrome) är en viktig patologisk del i svår perinatal morbiditet och mortalitet.

Fostervattnets skydd

Vi vet mycket litet om vad kroppens olika antimikrobiella system innebär för den

intrauterina fostermiljön. Vi vet dock att det finns antibakteriella, antitlamydiala, antimykoplasmatiska och antivirala system, som inte finns i angränsande kroppsvätskor hos den gravida kvinnan (t ex urinen).

Denna fosterskyddande effekt i fostervattnet har i svenska studier visats vara starkare hos svenska kvinnor än hos moçambikiska kvinnor.

Ytterligare studier skulle kunna bringa mera ljus över vilka skyddsmekanismer i den fetala omgivningen som sviktar intrauterint vid tidig infektiös, neonatal död.

Anledning att skämmas

Mats Målqvist och medarbetare lyfter på ett utomordentligt sätt fram de problem som nu borde belysas mycket mera: Prislappen för att rädda de helt onödiga fyra miljoner barndödsfallen under första levnadsmånaden – varje år världen över.

Vi lever i en skyddad obstetrisk och perinatalmedicinsk verkstad, vars arbetare i vårt och liknande länder måste påminnas om att det finns en värld utanför den-

Foto: Cristina Pedrazzini/Science Photo Library

Fattigdomen börjar i livmodern ... studier har bl a visat att fostervattnets skydd är starkare hos svenska kvinnor än hos moçambikiska.

na skyddade verkstad. Utan den insikten finns all anledning att skämmas.

■ *Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.*

ÖVERSIKTSREFERENSER

Woldesenbet M, Perlman JM. Histologic chorioamnionitis: an occult marker of severe pulmonary hypertension in the term newborn. *J Perinatol.* 2005;25:189-92.

Redline RW. Placental inflammation. *Semin Neonatol.* 2004;9:265-74.

Stallmach T, Hebisch G. Placental pathology: its impact on explaining prenatal and perinatal death. *Virchows Arch.* 2004;445:9-16.

Bracci R, Buonocore G. Chorioamnionitis: a risk factor for fetal and neonatal morbidity. *Biol Neonate.* 2003;83(2):85-96.

Tolockiene E, Morsing E, Holst E, Herbst A, Ljungh A, Svenningsen N, et al. Intrauterine infection may be a major cause of stillbirth in Sweden. *Acta Obstet Gynecol Scand.* 2001;80:511-8.

■ SAMMANFATTAT

Nyfödda barns hälsa och överlevnad grundläggs redan under fosterstadiet. En stor del av nyföddhetsdödligheten kan förklaras av den fattigdomens obstetriska patologi som drabbar den gravida kvinnan.

Fokus för vårt intresse på prevention av nyföddas död bör ligga inom sexuell och reproduktiv hälsa hos kvinnor i reproduktiv ålder. Detta för att undvika subkliniska, ascenderande genitala infektioner som, utan speciella symtom, blir livshotande för fostret och leder till intrauterin fosterdöd eller tidig neonatal död, ofta inom första levnadsdygnet.